

SUPER

SUPERIN SELVITYS VARHAISKASVATUKSEN JA KOULUJEN JÄSENTEN RISKIEN ARVIOINNISTA JA VAATERAHASTA 2023

*Johanna Perez
Eija Kemppainen
Virve Aho*

JOHDANTO

Suomen neljä vuodenaikaa ovat pedagogisessa mielessä valtava rikkaus. Suomessa on perinteisesti hyödynnetty luontoa ja ulkoilua pienten lasten varhaiskasvatuksessa ja kouluissa myös oppimisen näkökulmasta. Käpylehmien ja majojen rakentamista sekä luonnosta löytyvien muotojen, värien ja lajien rikkautta on osattu käyttää monipuolisesti hyödyksi pedagogiikassa sekä perusmotoriikan ja liikunnallisten taitoaiheiden opettelussa.

Monessa Euroopan maassa ei hyödynnetä luontoa ja ulkoilua lasten varhaiskasvatuspäivissä tai oppimisympäristöinä vaan varhaiskasvatus saattaa tapahtua kokonaan sisätiloissa, vailla ulkoilua. Useat tutkimukset osoittavat, kuinka ulkoilu ja varsinkin luontoliikunta parantavat hyvinvointia ja oppimistuloksia. Meidän tulee vaalia lasten mahdollisuutta liikkua ja oppia ulkona, säässä kuin säässä, eikä pitää sitä itsestäänselvytenä. On lapsen edun mukaista, että hyödynnetään neljää vuodenaikaa ja monipuolisia ulkoa löytyviä oppimisympäristöjä lasten kanssa työskentelemissä. Säätila ei saa olla tässä esteenä.

Suomessa on laadukkaassa varhaiskasvatuksesamme ja kouluissa myös perinteisesti opeteltu talviurheilulajeja, kuten hiihtoa ja luistelua. Työntekijöillä tulee olla myös sukset ja luistimet, jotta lapset voivat oppia parhaalla mahdollisella tavalla. Esimerkin näkeminen on tärkeää varhaiskasvatuksessa ja koulussa, koska monessa perheessä sitä ei enää ole tarjolla.

Tämä kaikki vaatii lasten lisäksi työntekijöiltä säänkestävää ja tarkoituksenmukaista vaatetusta ja varustetta. Työaikaan Suomessa kuuluu lasten kanssa ulkoilu sekä luonnon hyödyntäminen oppimisessa. Vaatteiden on kestettävä nopeinkin muutokset sääolosuhteissa, sade kaikissa olomuodoissa ja myös sää helteestä -15 asteen pakkaseen tuulen kera. Liukkaus ja märkyys asettavat ulkojalkineille vaatimuksia. Sisällä käytettäviä vaatteita joutuu pesemään usein ja niiden tulee kestää erilaisten eritetahrojen pesua.

Vaatetus sisällä ja ulkona vaatii siis erityistä panostusta laatuun ja käyttötärpeeseen, jotta työntekijät voivat viedä lapset ulos, kontata lattialla ja laskea liukumäkeä lasten kanssa. Laatuun täytyy panostaa, jotta vedenpitävyys vaatteissa kestää, koska halvat välineet täytyy uusia vuosittain. Vaatteiden ja kenkien kulutus on päivittäistä. Halvan hankinta ei ole ekologisesti järkevää. Laadukkaat ulkovaatteet kestävät useamman vuoden, mutta maksavat kohtuuttomasti verrattuna työntekijän palkkaan. Omalla asianmukaisella pukeutumisella henkilöstö opettaa myös lapsia pukeutumaan sääolosuhteiden mukaisesti. Suomessa monilla aloilla, joilla työtä tehdään myös ulkona, työntekijöille maksetaan korvaus työhön kuuluvista vaatteista tai työnantaja on tarjonnut heille työvaatteet.

SELVITYKSEN TULOKSET

SuPer selvitti jäsenkyselyn avulla kasvatusalojen jäsenten kokemuksia työpaikan riskien arvioinnista sekä vuodenaikoihin liittyvästä varautumisesta ja suojaumisesta varustein.

SuPerin kysely toteutettiin helmikuussa 2023. Kyselyyn vastasi 1 508 varhaiskasvatuksessa ja kouluissa työskentelevää jäsentä.

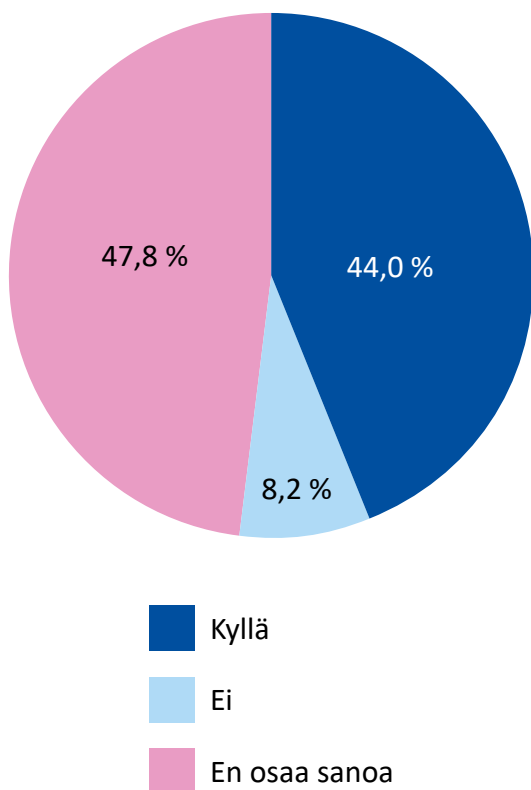
Vastaajien taustatiedot

Enemmistö vastaajista (86 %) työskentelee tällä hetkellä päiväkodissa. Reilu 10 prosenttia ilmoittaa työpaikakseen koulun tai oppilaitoksen. Suurin osa vastaajista on töissä julkisella sektorilla, joko kunnassa tai seurakunnalla. Yksityisellä sektorilla vastaajista on töissä 12 prosenttia.

Vaarojen ja riskien arviointi – sääolosuhteiden huomioiminen

SuPerin kyselyssä tuli esille puutteellinen vaarojen ja riskien arviointi. Vastaajista 44 prosenttia kertoo, että heidän työpaikallaan on tehty vaarojen ja riskien arviointi. Vastaajista 8 prosenttia vastaa, ettei työpaikalla ole tehty riskien arviointia. Lähes puolet eli 48 prosenttia vastaajista ei osaa sanoa, onko riskien arviointia tehty.

Onko työpaikallasi tehty riskienarviointi?

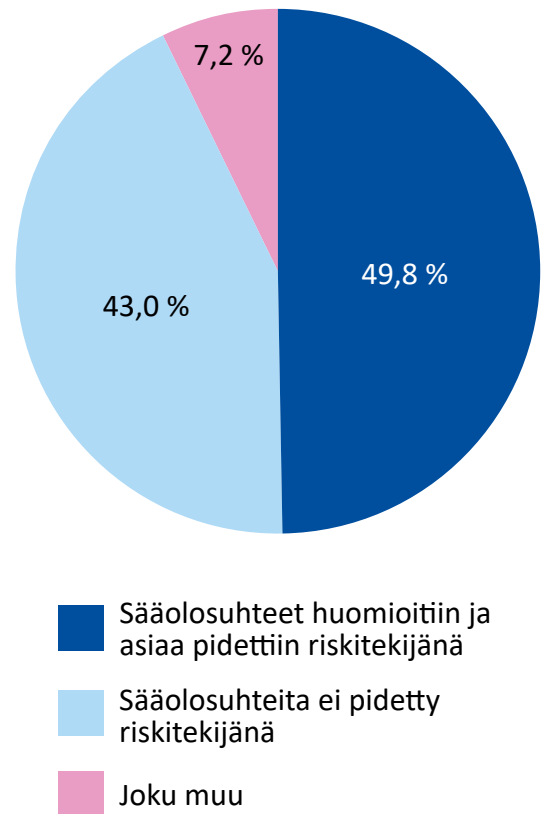

Työn vaarojen ja haittojen tunnistamisella ja arvioinnilla saadaan kokonaiskuva työpaikan

työturvallisuuden ja työterveyden tilasta ja kehittämistarpeista. Vaarojen selvittämisen velvoite perustuu työturvallisuuslakiin ja koskee kaikkia työnantajia toimialasta riippumatta.

Kysyimme, miten vaihtuvissa sääolosuhteissa tehtävä työ tuli huomioiduksi, mikäli työpaikalla on tehty riskien arviointi. Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että sääolosuhteet huomioitiin ja asiaa pidettiin riskitekijänä. Vastaajista 43 prosentin mukaan sääolosuhteita ei pidetty riskitekijänä.

Mikäli teillä on tehty riskienarviointi, miten vaihtuvissa sääolosuhteissa tehtävä työ tuli huomioiduksi?

”Liukkautta talvella pidettiin riskitekijänä.”

”Sääolosuhteet huomioitiin vain lasten kannalta.”

”Työnantaja hankki talveksi kenkiin liukuesiteitä osalle työntekijöistä ja kesäksi aurinkorasvaa.”

”Sääolosuhteita ei käyty läpi.”

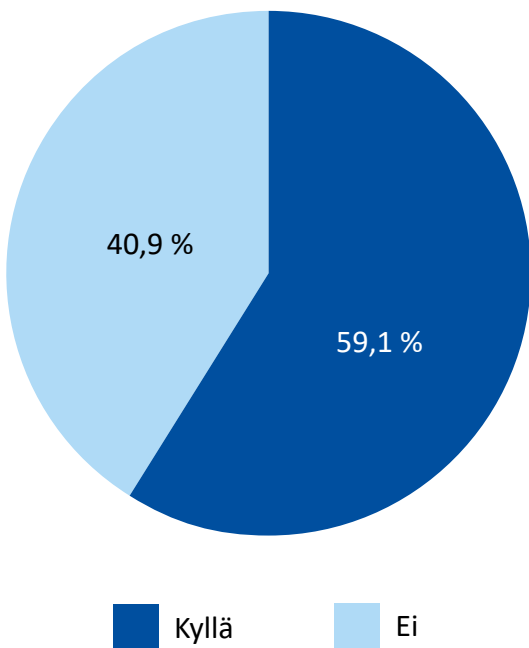
”Kyllä tämä jää omalle vastuulle pysyä pestyssä, kun lähdemme ulos.”

Mikäli muuttuvia sääolosuhteita pidettiin riskitekijänä, 97 prosentin mukaan se ei vaikuttanut mitenkään työnantajan suhtautumiseen työvaatehankintoihin.

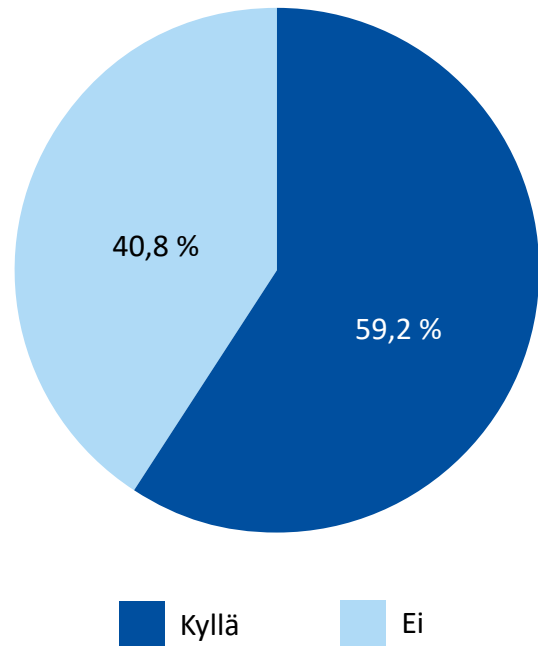
Sääolosuhteiden aiheuttama kuormitus

Kyselyyn vastanneista noin 60 prosenttia ilmoitti sääolosuhteiden vaikuttaneen siten, että he olivat vilustuneet työskennellessään ulkona lasten kanssa. Se oli aiheuttanut sairauspoissaoloja lähes 60 prosentille vastaajista.

Ovatko sääolosuhteet mielestäsi vaikuttaneet siihen, että olet vilustunut työskennellessäsi ulkona lasten kanssa?

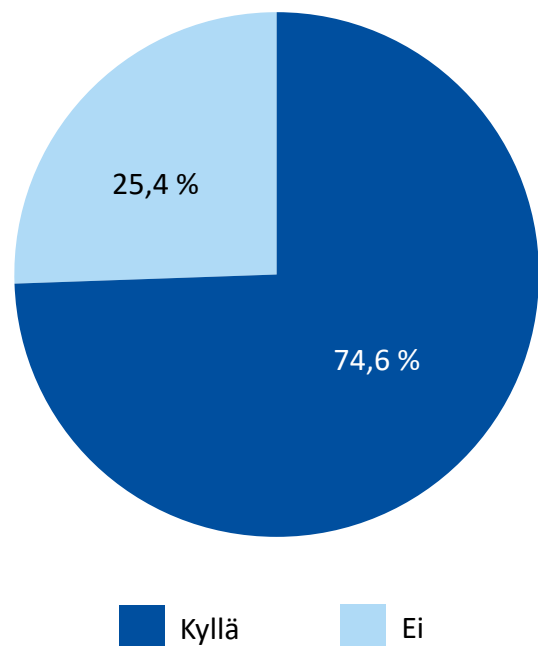

Mikäli vastasit kyllä, onko vilustuminen aiheuttanut sairauspoissaoloja?

Lisäksi erilaisissa sääolosuhteissa työskentely oli aiheuttanut lisäkuormittumista runsaasti. Vastaajista 75 prosenttia ilmoitti työskentelyn aiheuttaneen stressiä pukeutumiseen liittyen.

Onko erilaisissa sääolosuhteissa työskentely aiheuttanut sinulle stressiä esim. pukeutumiseen liittyen?

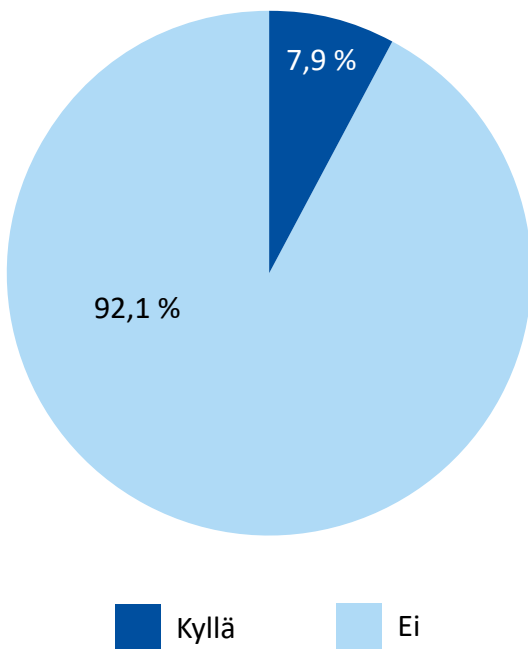

Työvaatehankinnat ja kustannukset

SuPerin aiemmissa kyselyissä on jo tullut esille, että vaatehankinnat syövät kohtuuttoman paljon jo muutenkin pienestä palkasta.

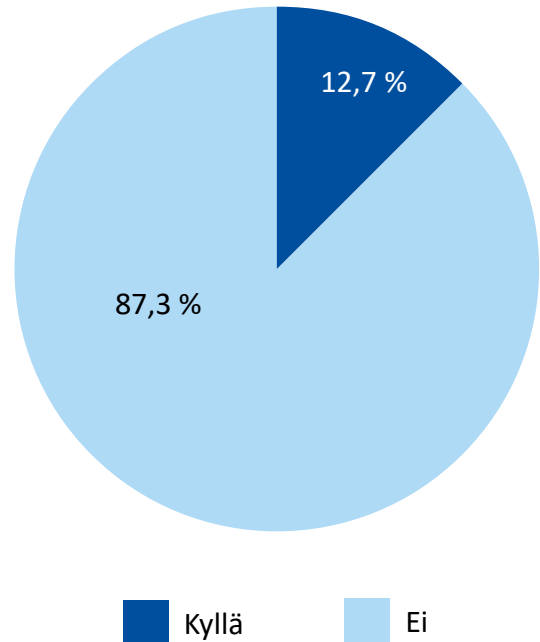
Suurin osa vastaajista käyttää työssä käytettävään ulkokenkiin vuodessa yli 100 euroa ja lähes kolmasosa yli 150 euroa vuodessa. Kysyimme, maksaako työnantaja työvaaterahaa/työvaatteita tai työkenkiä. 92 prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei työnantaja maksa työssä käytettävistä vaatteista tai työkengistä.

Maksaako työnantaja työvaaterahaa/työvaatteita tai -kenkiä?

Kysymykseen, olisitko tehnyt samantlaisia vaatehankintoja, mikäli et työskentelisi varhaiskasvatuksessa, vastasi 87 prosenttia kieltävästi.

Mikäli et työskentelisi varhaiskasvatuksessa, olisitko tehnyt samantlaisia vaatehankintoja kuin mitä olet nyt joutunut tekemään?

JOHTOPÄÄTÖKSET

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajien sekä koulujen koulunkäynninohjaajien työturvallisuudesta ja työvaatetarpeista pitää työnantajien huolehtia paremmin. Työnantajan on selvítettävä ja tunnustettava työstä, työtilasta ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät.

Vaarojen ja riskin arviointiin pitää paneutua ja nostaa se lain edellyttämälle tasolle.

Erityisesti vaihtelevat sääolosuhteet pitää ottaa huomioon. Näin tekemällä voidaan vähentää sairauspoissaoloja ja niistä aiheutuvia kustannuksia.

Työterveyshuollon tehtävänä on ensisijaisesti ennaltaehkäisyn keinoin pyrkiä vaikuttamaan työpaikan olosuhteisiin sekä edistää työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia.

Kaikenlaista kuormitusta on vähennettävä varhaiskasvatuksessa ja koulunkäynninohjaajien työssä ja erityisesti tässä selvityksessä esiin tul-

lutta sääolosuhteiden aiheuttamaa ylimääräistä kuormitusta pitää vähentää.

Työntekijöitä kannattaa kuunnella, mikä heidän mielestään on oikea ratkaisu työssä tarvittaviin vaatteisiin ja kenkiin.

Kasvatusalat tarvitsevat kipeästi työntekijöitä.

Työntekijöiden kuunteleminen vaateraha-asiassa ja työturvallisuuden huomioiminen myös tästä näkökulmasta on yksi tekijä, jolla työntekijöiden arvostusta voidaan osoittaa ja saada nopeasti hupeneva työvoima pysymään varhaiskasvatuksessa lastenhoitajan tehtävissä ja kouluissa koulunkäynninohjaajan tehtävissä.

SUPERIN SELVITYS VARHAISKASVATUKSEN JA KOULUJEN JÄSENTEN RISKIEN ARVIOINNISTA JA VAATERAHASTA 2023

Asiantuntija Johanna Pérez
johanna.perez@superliitto.fi

Työympäristöasiantuntija Eija Kemppainen
eija.kemppainen@superliitto.fi

Sopimusasiantuntija Virve Aho
virve.aho@superliitto.fi

TYÖTÄ LÄHELLÄ IHMISTÄ

SuPer on Suomen suurin sosiaali- ja terveystieteiden sekä kasvatustieteiden toisen asteen tutkinnon suorittaneiden ja aloille opiskelevien ammattiliitto.

SUOMEN LÄHI- JA PERUSHOITAJALIITTO SUPER RY
Ratamestarinkatu 12, 00520 Helsinki
puh. 09 2727 910
www.superliitto.fi

